

Eläketurva- keskus

Tiedonantoja No 2 1962

	Sivu
SISÄLLYS Ensimmäiset työeläkekortit	1
Lomakehankinnoista	2
Luottovakuutushakemusten täyttämisestä	4
Työeläkelakien henkilöpiiri ja toimeenpannut eläkejärjestelyt	7
TEL:n mukainen eläkejärjestely työnantajan lopettaessa toiminta- tansa siirtymäkauden aikana	9
Tulkintoja	10
ETK:n horisontista	13
Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen luottovakuutukset	15
Uudet yleiskirjeet	16
Aiheettomasti suoritettujen LEL-eläkevakuutusmaksujen pa- lautus	17
Toimitusjohtajan asema TEL:n kannalta	18
Kortfattade sammandrag ur artiklarna	19

ENSIMMÄISET TYÖELÄKEKORTIT

Lehemme tämän numeron ilmestymisen aikoihin lähetetään ensimmäisiä työeläkekortteja vastaanottajille. Uuden eläkejärjestelmän näkyvin, työntekijäin kannalta henkilökohtaisesti tärkein ja koskemattomuusperiaatteen toteuttamisen kannalta välttämätön tunnistusväline alkaa siis levitä järjestelmän vakuutettujen keskuuteen todisteena siitä, että eläke-etuuksien rekisteröiminen on päässyt alkuun. Kortteja valmistuu Oy Tietokonepalvelu Ab:ssä sen jälkeen kun toiminta saadaan täyteen vauhtiin kymmenisen tuhatta kappaletta päivässä. Ne toimitetaan postitse suoraan työntekijän ilmoittamaan osoitteeseen.

Kaikki lähiaikoina korttinsa saavat eläkevakuutetut ovat lyhytaikaisissa työsuhteissa olevia työntekijöitä. Heidän osaltaan laki kaikkine velvoitteineen tuli voimaan heti ilman mitään työsuhteen pituuteen tai työnantajan järjestelyihin liittyvää määräaika. Työsuhteen luonteesta johtuen on tärkeätä saada näiden työntekijäin kortit toimitetuiksi mahdollisimman nopeasti vastaanottajille, koska monia heistä on sitä vaikeampi tavoittaa, mitä pitempi aika kuluu ensimmäisen heistä suoritetun vakuutusmaksun ja kortin valmistamisen välillä. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevia työntekijöitä on lisäksi huomattavasti vähemmän kuin pitkäaikaisissa työsuhteissa olevia. Työeläkekorttien jakelun aloittaminen LEL:n piiristä perustuu siis kokonaan käytännöllisiin syihin.

Kun kesäkauden työsuhteissa vakuutettujen lyhytaikaisten työntekijäin työeläkekortit on käsitelty, alkavat tietokoneet valmistaa TEL:n piiriin kuuluvien vastaavia kortteja. Tämän lain toimeenpanosta Eläketurvakeskuksella on käytettävänään toistaiseksi tietoja ainoastaan eläkevakuutusyhtiöiden toiminnasta. Eläkevakuutusyhtiöiden vakuutuskanta käsitti kuitenkin jo loppuun lopussa enemmän työntekijöitä kuin mitä on arvioitu tulevan kuulu- maan LEL:n piiriin kokonaisuudessaan. Tuoreimmat tiedot eläkevakuutus- yhtiöiden toiminnasta nähdään toisessa paikassa tässä numerossamme. "Työn puute" ei siis suinkaan olisi estänyt aloittamasta työeläkekorttien valmistamista TEL:n alaisista työntekijöistä. Samalla voidaan todeta, että

työnantajat ovat kiitettävän ripeästi pyrkineet järjestämään työntekijänsä eläketurvan lykkäämättä ratkaisuansa pitemmälle kuin mitä välttämättömyys on vaatinut.

Tieto työeläkekorttien jakelun alkamisesta aiheuttanee odotusta ja herättäne kiinnostusta kaikkien lakien piiriin kuuluvien keskuudessa, vaikka lie-neekin jo yleisesti tiedossa, että kortin puuttuminen ei tuota mitään haittaa niille, joiden kohdalla eläketapahtuma sattuu jo ennen kortin saapumista. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien osalta odotus ei siis enää voi muodostua pitkäksi. TEL:n piirissä asia riippuu ennen kaikkea siitä, kuinka pian työnantaja saa eläkejärjestelynsä ratkaistuksi. Ne työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvat, joiden työnantaja on asian jo järjestänyt, saavat korttinsa tulevan vuoden alkukuukausina. Työeläkekorttien tästä lähtien tasaisesti jatkuva ja nopeutuva jakelu merkitsee myös helpotusta työnantajalle, koska hän voi nyt ruveta käyttämään työntekijän työeläkenumeroa tarvitsematta merkitä työntekijää koskeviin ilmoituksiin enää niin paljon tietoja kuin tähän saakka.

Työeläkekorttien suurin merkitys on luonnollisesti siinä, että ne varmistavat ja helpottavat vakuutettujen, varsinkin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien, identifiointia. Edellytyksenä luotettavan identifioinnin toimittamiselle on kuitenkin, paitsi työeläkekortin antaminen, myös annettujen korttien säilyttäminen ja niissä esiintyvien mahdollisten virheiden oikaiseminen.

LOMAKEHANKINNOISTA

Työeläkelakien toimeenpanoon liittyvistä lomakkeista on nimenomaisia säännöksiä työntekijäin eläkeasetuksessa (TEA) ja lyhytaikaisissa työsuh-teissa olevien työntekijäin eläkeasetuksessa (LEA). Sanotuissa säännöksis-sä tarkoitettujen lisäksi on osoittautunut tarpeelliseksi saada käyttöön mo-nia muita lomakkeita. Näiden asiallinen sisältö ei ole samalla tavoin sidot-tu kuin ensiksi mainittujen lomakkeiden, mutta tietokoneiden käyttö tehtä-vien hoidossa asettaa kuitenkin määrättyjä vaatimuksia näidenkin sisällölle

ja muodolle niissä tapauksissa, joissa lomakkeesta otetaan tietoja tietokonekäsittelyyn. Sikäli kuin lomakkeen tulee olla vahvistettu (esim. TEA 11 ja 16 § sekä LEA 3 ja 11 §) tai sen asiallisessa sisällössä taikka muodollisessa asettelussa on edellytettävä yhtenäisyyttä, kuuluu asian hoitaminen Eläketurvakeskukselle.

Asiallisen sisällön sidonnaisuuden osalta on edellä mainittujen säännösten ja varsinkin käyttötarkoituksen perusteella päädytty kolmeen lomaketyyppiin:

1. sisällöltään määrätyt
2. sisällöltään osittain määrätyt
3. sisällöltään vapaasti määrättävät

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat lomakkeet ovat useimmiten myös muodolliselta asettelultaan määrätyt ja samoin toisen ryhmän lomakkeet niiltä osin kuin sisältökin on määrätty. Sisällöltään vapaasti määrättävissä lomakkeissa ei sen sijaan muodolliseen asetteluun nähden yleensä ole rajoituksia.

Lomakkeiden hankkiminen ja kustantaminen voi tapahtua joko Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen toimesta. Tämän kysymyksen ratkaisussa on pidetty pääperiaatteena, onko lomake suunnitellun mukaisena tarpeellinen kaikille eläkelaitoksille sekä mikä tapa kustannusten kannalta tulee kokonaisuutta ajatellen edullisimmaksi. Näin on päädytty siihen, että on lomakkeita,

1. jotka Eläketurvakeskus kustantaa ja toimittaa tilausten mukaisesti eläkelaitoksille
2. joiden sisällön ja muodon Eläketurvakeskus on joko kokonaan tai osittain vahvistanut, mutta kukin eläkelaitos on velvollinen itse huolehtimaan niiden hankinnasta, ja
3. joiden sisältö ja hankinta on kokonaan eläkelaitosten määrättävissä.

Sisällöltään ja muodolliselta asettelultaan joko kokonaan tai osittain määrättyjen lomakkeiden painattamiselle edellytetään eläkelaitosten hankkivan Eläketurvakeskuksen hyväksymisen. Tämä saattaa tuntua turhalta muodollisuudelta varsinkin niissä tapauksissa, joissa painettava lomake eroaa

Eläketurvakeskuksen vahvistamasta mallista vain sikäli, että siihen on pantu eläkelaitoksen nimi. Tarpeellisen yhtenäisyyden varmistamiseksi on sanottu hyväksyminen kuitenkin näissäkin tapauksissa katsottu aiheelliseksi. Käytäntö on myös jo osoittanut, ettei toimenpide ole ollut merkityksetön. Eläkelaitoksen hakiessa hyväksymistä painatukselleen olisi toivottavaa, että hakemukseen liitettäisiin lomakkeen lopullinen malli, esim. oikovedos, kolmena kappaleena.

Mikäli eläkelaitos haluaa saada Eläketurvakeskuksen vapaasti jakamasta lomakkeesta erikoispainoksen, esim. nimellään varustetun, on eläkelaitoksen se itse kustannettava. Näiden lomakkeiden sisältö ja muoto on ainakin nyt käytössä olevissa määrätty, joten puheena olevalle painatukselle on pyydettävä Eläketurvakeskuksen hyväksyminen.

Niissä tapauksissa, joissa lomake joiltakin osin on Eläketurvakeskuksen vahvistama, mutta kuuluu eläkelaitoksen kustannettavaksi, Eläketurvakeskus on pyrkinyt helpottamaan hankintaa myymällä niitä varastopainoksistaan. Mikäli tilaaja haluaa lomakkeet nimellään varustettuina, välitetään tilaus kirjapainoon, jolloin ei eri vahvistusta painatukselle tarvitse hakea. Tällöin voidaan käyttää hyväksi Eläketurvakeskuksen painoladelman, mutta tilaajan on puolestaan hyväksyttävä painopaikaksi se kirjapaino, jossa tuoladelmä on.

Eläketurvakeskus on tähän mennessä vahvistanut joukon lomakkeita, jotka ovat sisällöltään ja muodolliselta asettelultaan määrätty. Ne on esitetty eläkelaitoksille lähetetyissä yleiskirjeissä, joihin melkeinpä poikkeuksetta liittyy asianomaisen lomakkeen mallikappale ja useimmissa tapauksissa myös täyttöohjeet. Hankintatapa on niin ikään samalla mainittu tai jollei näin ole, toimitetaan lomaketta pyydetäessä Eläketurvakeskuksesta.

LUOTTOVAKUUTUSHAKEMUSTEN TÄYTTÄMISESTÄ

Luottovakuutusmaksujen määräämisen ja vakuutusasiakirjojen nopean valmistumisen kannalta on tärkeätä, että hakemukset ovat asianmukaisesti

täytetyt ja että myös tarpeelliset liitteet oheistetaan hakemusten mukana. Useimmat eläkelaitokset ovatkin toimittaneet hakemukset siksi täydellisinä, ettei lisätietoja ole tarvinnut pyytää eikä vakuutusasiakirjojen valmistuminen ole sen takia yleensä viivästynyt. Luottovakuutusosasto pitää kuitenkin tarpeellisena vielä mainita eräistä seikoista, jotka koskevat luottovakuutusmaksuja ja hakemuksien täyttämistä.

I. Luottovakuutusmaksut

Luottovakuutusmaksuhan määräytyy oman pääoman ja vieraan pääoman välisen suhteen perusteella. Jos oma pääoma on pieni verrattuna vieraaseen pääomaan, tulee maksu suhteellisen korkeaksi. On kuitenkin huomattava, että maksun määrää voidaan alentaa, vieläpä päästä maksuvapaaseenkin vakuutukseen, asettamalla vastavakuutta. Toivottavaa olisi, että eläkelaitokset jo hakemuksen täyttövaiheessa itse suunnilleen laskisivat, mitä tasoa maksu tulee olemaan ja - milloin maksu tulee korkeaksi - kehoittaisivat vakuutuksenottajaa asettamaan hyväksyttävää vastavakuutta; jos vastavakuuden määrä on esim. 50 %, alenee maksu jo puoleen.

Toiseksi olisi tällaisissa tapauksissa syytä liittää hakemukseen kaikki ne selvitykset, jotka voivat vaikuttaa oman pääoman ja vieraan pääoman väliseen suhteeseen. Ainakin näissä tapauksissa olisi selvitettävä, onko vakuutuksenottajalla sellaista verovapaata omaisuutta, joka ei näy verolippuun merkityssä verotettavan omaisuuden määrässä. Edelleen olisi näissä tapauksissa - ja yleensäkin, kun on kysymyksessä uusi vakuutus - syytä lähettää hakemuksen mukana useamman (esim. kolmen) vuoden taaseet, joiden perusteella liikkeen kehitystä voidaan paremmin arvostella.

II. Hakemusten täyttäminen

Osakeyhtiöiden osalta on hakemukseen merkittävä ulkona olevan osakepääoman määrä sekä osakkeiden nimellisarvo ja viimeksi vahvistettu verotusarvo; viimeksimainittu on usein jätetty merkitsemättä tai on merkitty jokin aikaisempi arvo. - Jos osakepääomaa on viime tilinpäätöksen jälkeen korotettu, olisi annettava selvitys siitä, milloin korotus on toimeenpantu ja onko korotus maksettu. Hyvä olisi myös saada veroviran-

omaisen selvitys siitä, miten korotus on vaikuttanut tai tulee vaikuttamaan osakkeiden verotusarvoon.

Muiden yrittäjien (ei-osakeyhtiöiden) osalta käytetään omana pääomana yleensä verolipussa olevaa verotettavan omaisuuden määrää, johon lisätään verovapaa omaisuus, mikäli siitä on selvitys olemassa. Tähän pyritään juuri hakemuksen kysymyksellä, joka koskee lainanottajan tai työnantajan omaisuutta (verovapaa omaisuus mukaanluettuna) verotuksessa käytettävien perusteiden mukaan laskettuna. Tämä kysymys on monessa eläkelaitoksessa ymmärretty väärin, kun vastaukseksi merkitään määrä, joka vastaa taseen loppusummaa ja joka siis näkyy jo taseestakin.

Veroviranomaiset määräävät yrittäjän brutto-omaisuuden lähtemällä taseen loppusummasta ja lisäämällä siihen omaisuuden (kiinteistöjen, koneistojen ja arvopapereiden) käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välisen eron. Jos vakuutuksenottajalla on tieto tästä veroviranomaisten laskelmasta, olisi hyvä liittää se hakemuksen mukaan, lisäämällä loppusummaan verovapaan omaisuuden määrän selvityksineen. Ellei veroviranomaisen laskelmaa ole, riittää selvitys verovapaasta omaisuudesta.

Rakennusliikkeillä on taseissaan velkojen puolella rakennuttajilta saadut ennakot ja varojen puolella vastaavasti keskeneräiset työt. Näiden määrä vaikuttaa taseen arvosteluun, minkä vuoksi kummankin määrän tulisi näkyä erillisenä summana. Jos ennakot on sisällytetty tilivelkoihin tai jos keskeneräiset työt ja rakennustarvikkeet on ilmoitettu yhteisellä summalla, ei tasetta voida täsmällisesti arvostella.

III. Vakuutusasiakirjojen lähettäminen

Luottovakuutusosaston toimintaa suunniteltaessa lähdettiin siitä, että hakemukset tulisivat suoraan vakuutuksenottajilta ja että valmiit vakuutusasiakirjat vastaavasti toimitettaisiin suoraan vakuutuksenottajille. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut edullisemmaksi, että asiakirjat kulkevat eläkelaitosten kautta, varsinkin milloin on kysymys sijoitusluottovakuutuksesta. Tällöin eläkelaitokset voivat ensinnäkin huolehtia siitä, että hakemukset tulevat asianmukaisesti täytetyiksi, ja laitokset voivat myös

seurata vakuutusasiain kulkua ja hoitaa kuhunkin vakuutukseen liittyvät laina-asiat viivytyksettä. Eläketurvakeskus tulee vastaisuudessaakin noudattamaan tätä menettelytapaa, ellei jokin eläkelaitos nimenomaan muuta toivo.

ASt

TYÖELÄKELAKIEN HENKILÖPIIRI JA TOIMEENPANNUT ELÄKEJÄRJESTELYT

TEL:n ja LEL:n henkilöpiiri

TEL:n ja LEL:n piiriin kuuluvien henkilöiden määrästä ei vielä ole saatavissa järjestelmän itsensä keräämiä lukuja, vaan on turvaututtava muita teitä saataviin tietoihin. Seuraavassa esitetään eräs tällainen arvio, jonka lähtökohtana ovat työvoimatutkimuksen luvut työllisestä työvoimasta huhtikuussa 1962 (Tilastokatsauksia 10/62 taulukko 38). Koska työllinen työvoima ei suinkaan kokonaisuudessaan kuulu TEL:n tahi LEL:n piiriin, on tehty seuraavasta taulukosta ilmenevät vähennykset:

Työllisessä työvoimassa työntekijöitä ja toimihenkilöitä	1.420.000
Valtion, kuntain yms. viran- haltijoita ja pitkäaikaisia työntekijöitä	- 240.000
Ikä- ja palvelusaikarajoitusten vuoksi lakien ulkopuolelle jääviä	<u>- 140.000</u>
TEL:n ja LEL:n piiriin kuuluvia	n. 1.040.000
=====	

Vähennykset on tehty eri lähteistä saatuja lukuja käyttäen. Vertailun vuoksi todettakoon, että vuoden 1961 tapaturmavakuutuslasko päättyi 1.170.000 vuosityöntekijään. Lukuja verrattaessa on muistettava, että uusien työeläkelakien ja tapaturmavakuutuslain henkilöpiirit eivät ole samat vaikka pääosiltaan peittävätkin toisensa.

TEL:n ja LEL:n erottaminen toisistaan on varsin vaikeasti suoritettavissa.

Sormituntumalta voitaisiin esittää seuraava keskimääräisarvio:

TEL:n piiri	LEL:n piiri	Yhteensä
n. 790.000	n. 250.000	n. 1.040.000
=====	=====	=====

Korostettakoon, että kaikki esitetyt luvut ovat arvioita, mutta lienevät sentään suuruusluokiltaan oikeita.

Toimeenpannut TEL-eläkejärjestelyt

Eläketurvakeskus on saanut eläkevakuutusyhtiöiltä kuukausittain ilmoitukset näiden TEL-vakuutuskannasta. Viimeksi saatujen ilmoitusten mukaan oli:

Eläkevakuutusyhtiöiden TEL-vakuutuskanta 31.10.62

Työnantajien luku	Työntekijöiden luku	Palkkasumma milj. mk/v
50.779	493.500	229.033
=====	=====	=====

Luvut koskevat vähimmäisturvaa. Rekisteröityjä lisätuvakuutuksia ei 31.10.62 vielä ollut. Jos edellisen mukaisesti arvioidaan TEL-piiriin kuuluvien työntekijöiden kokonaismääräksi 790.000, on näistä siis jo noin kaksi kolmasosaa vakuutuksen piirissä.

TEL:n mukaisten uusien eläkekassojen ja -säätiöiden rekisteröiminen sekä entisten säätiöiden ja kassojen sääntöjen TEL:n mukaiseksi muuttaminen ei vielä ole päässyt vauhtiin. 31.10.62 mennessä oli TEL:n mukaisina rekisteröity vasta 5 eläkesäätiötä ja 1 eläkekassa. Sosiaaliministeriössä ja Eläketurvakeskuksessa on tämän lisäksi muutama kymmenen säätiötä ja kassaa odottamassa sääntöjen vahvistusta ja rekisteröimistä.

LEL-tilitykset

Työeläkekassoille on tätä kirjoitettaessa saapunut kuukausittain tehtävät vakuutusmaksutilitykset kolmelta kuukaudelta, heinä-, elo- ja syyskuulta. Tilitysten vienti työntekijärekisteriin ja työeläkekorttien toimittaminen on juuri alkanut. Tilitykset ovat arviolta sisältäneet kukin n. 200.000 työntekijää.

TEL:N MUKAINEN ELÄKEJÄRJESTELY TYÖNANTAJAN LOPETTAESSA
TOIMINTANSA SIIRTYMÄKAUDEN AIKANA

Kun TEL:ssa on annettu työnantajalle kahden vuoden aika, jonka kuluessa hänen tulee järjestää työntekijänsä TEL:n mukainen eläketurva, esiintyy tapauksia, joissa työnantaja lopettaa toimintansa, ennen kuin laissa tarkoitettu eläketurva on järjestetty. Tähän tilanteeseen liittyviä kysymyksiä on selvitetty Eläketurvakeskuksen asettamassa työryhmässä, jonka laatima muistio julkaistaneen lähiaikoina. Seuraavassa esitetään asiasta lyhyt yhteenveto.

Jos työnantaja on joutunut konkurssiin ennen kuin TEL:n mukainen eläketurva on järjestetty, Eläketurvakeskus valvoo konkurssissa sen ehdollisen saatavan, joka sillä tulisi TEL 15 §:n mukaan olemaan, jollei työntekijöille ole siirtymäkauden päätyttyä järjestetty TEL:n mukaista eläketurvaa. Valvottavan saatavan määrä on sama kuin laskuperusteiden mukaisen vakuutusmaksun kaksinkertainen määrä, jolloin maksuun suurtyönantajan osalta sisällytetään myös takautuvasta eläkevastuusta perittävä maksu, enintään 10 % työntekijöiden palkoista vuonna 1961. Konkurssihallinto voi huolehtia ko. eläketurvan järjestämisestä, jolloin Eläketurvakeskuksen valvoma saatava putoaa pois. Tässäkin tapauksessa peritään suurtyönantajalta heti maksu myös takautuvasta eläketurvasta, mutta maksua ei silloin peritä kaksinkertaisena. Koska pientyönantajalta ei peritä erillistä maksua takautuvasta eläketurvasta, vakuutus on maksuton, jollei tällaisella työnantajalla ole ollut TEL:n alaisia työntekijöitä 1.7.1962 jälkeen. Työnantaja katsotaan suurtyönantajaksi, jos 1.7.1962 tai sinä myöhempanä ajankohtana, jolloin hän aloitti toimintansa, hänen työntekijänsä lukumäärä oli vähintään 20.

Kun työnantaja siirtymäkauden aikana lopettaa toimintansa konkurssia tekemättä, on erotettava toisistaan ne tapaukset, joissa työnantaja on juridinen henkilö, ja ne, joissa kysymyksessä on luonnollinen henkilö. Yleensä juridisen henkilön, esimerkiksi osakeyhtiön, velat on maksettava ennen sen purkamista. Velkana on tällöin pidettävä myös pakollisen eläketurvan järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Kun luonnollinen henkilö lakkaa toi-

mimasta työnantajana, hänellä säilyy velvollisuus siirtymäkauden kuluessa järjestää entisten työntekijöittensä eläketurva.

HS

TULKINTOJA

Työsuhteen jatkuminen työnantajan vaihtuessa

Eläketurvakeskuksen tulkintaryhmä on antanut lausuntonsa kysymyksestä onko TEL:a sovellettaessa työntekijän työsuhteen katsottava katkeavan liikkeen tai yrityksen omistajan tai haltijan vaihtumisen johdosta. TEL:ssahan ei ole sellaista nimenomaista säännöstä, ettei työsuhdetta katsota työnantajan vaihtumisen johdosta keskeytyneeksi, jollainen on työntekijäin vuosilomalain 7 §:ssä ja jota vastaava säännös on huoltoapulain 5 §:ssä. Tulkintaryhmä toteaa, että työsopimuslain mukaan työsopimukseen perustuvat oikeudet voidaan sopimuskumppanin suostumuksella siirtää toiselle ja tämä suostumus voidaan antaa joko nimenomaisesti tai konkludenttisesti. Jos työnantajan vaihtuessa työntekijä, jota ei ole irtisanottu, jatkaa työtään uuden työnantajan palveluksessa, voidaan hänen yleensä katsoa suostuneen siihen, että uusi työnantaja on tullut työsopimuksen osapuoleksi edellisen työnantajan sijaan. Kuitenkin on kussakin tapauksessa erikseen ratkaistava, onko kysymys uudesta työsuhteesta vai entisen työsuhteen jatkumisesta. TEL:a sovellettaessa aikaisemman työsuhteen ei voida katsoa jatkuvan, jos yrityksen luovuttanut työnantaja on katkaissut työsuhteen, vaikka yrityksen vastaanottanut työnantaja olisikin välittömästi ottanut työntekijän palvelukseensa hoitamaan entistä tehtäväänsä. Osoituksena työsuhteen katkeamisesta voidaan pitää lopputilin ja siihen sisältyvän vuosilomakorvauksen maksamista. Mitä edellä on sanottu voidaan soveltaa myös niihin tapauksiin, joissa työnantajan vaihtuminen johtuu yritysten yhtymisestä.

Eläkkeen perusteena oleva palkka, kun ylityö on korvattu vapaa-ajalla

Toinen kysymys, josta tulkintaryhmä on antanut lausunnon, on miten laske-

taan sellaisen työntekijän eläkkeen perusteena oleva palkka, jonka suorittama ylityö on korvattu vastaavalla vapaa-ajalla. Tulkintaryhmä toteaa, että TEA 7 §:n mukaan ylityöstä suoritettavaa korvausta ei lueta eläkkeen perusteena olevaan ansioon. Kun kuitenkin ansio työntekijän vapaapäivästä huolimatta ei kysymyksessä olevassa tapauksessa vähene, on katsottava, että ylityökorvauksena annettavaa vapaapäivää ei ole otettava huomioon poissaolopäivänä ja ylityöajalta saatu ansio on sisällytettävä säännölliseen työansioon.

Sunnuntaityöstä maksettava palkka

Tulkintaryhmä on myös lausunut kantansa kysymyksestä, onko sunnuntaityöstä maksettava palkka luettava kokonaisuudessaan eläkkeen perusteena olevaan ansioon. Tulkintaryhmän kannan mukaan TEA 7 §:ssä tarkoitetaan eläkkeen perusteena olevalla palkalla säännöllisenä työaikana ansaittua rahatuloa kaikkine niine lisineen, jotka johtuvat jostakin erityisestä olosuhteesta. Tällaisia lisiä ovat esimerkiksi raskaan työn lisä, vuorotyölisät ja sunnuntaina tehdystä työstä maksetun palkan korotus. Säännöllinen työaika voi olla työaikaa rajoittavien lakien mukainen pisin säännöllinen työaika tai työsopimuksessa tätä lyhyemmäksi sovittu säännöllinen työaika. Sunnuntaityöstä maksettava palkka korotuksineen on luettava eläkkeen perusteena olevaksi ansioksi silloin, kun sunnuntaityö tehdään työsopimuksessa mainitun säännöllisen työajan puitteissa tai, mikäli työajasta ei ole erikseen sovittu, työaikaa rajoittavien lakien säätämässä puitteissa.

Odotusajan laskeminen työntekijän suorittaessa asevelvollisuuttaan

Jos työntekijä ennen kuin työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti TEL 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun kuuden kuukauden ajan on joutunut suorittamaan asevelvollisuuttaan vakinaisessa palveluksessa ja sen jälkeen välittömästi palannut entiseen työhönsä, herää kysymys, miten lasketaan edellä mainittu kuuden kuukauden odotusaika. Tulkintaryhmän omaksuman kannan mukaan TEL 1 §:n 1 momentissa säädetty edellytys, että työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti säädetyn odotusajan, tarkoittaa, ettei työsuhdetta ole katkaistu ennen odotusajan umpeenkulumista. Jollei työsuhdetta asepalveluksen vuok-

si ole katkaistu, sen on katsottava jatkuvan yhdenjaksoisesti väliin tulleesta asepalveluksesta huolimatta. Laissa palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta kielletään työnantajaa katkaisemasta työsuhdetta asepalveluksen takia paitsi eräissä erikseen luetelluissa poikkeustapauksissa. Kun odotusajan tarkoituksena on jättää TEL:n soveltamispiirin ulkopuolelle sellaiset työsuhteet, joissa palvelusaika on niin lyhyt, ettei sillä ole sanottavaa merkitystä eläkeoikeuden karttumisen suhteen, ja kun TEL 6 §:n 1 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavana palvelusaikana ei oteta huomioon aikaa, jonka työntekijä on suorittamassa asevelvollisuuttaan vakinaisessa palveluksessa, TEL 1 §:n 1 momentissa säädettyyn odotusaikaan ei ole luettava sanottua asepalvelusaikaa. Näin ollen on katsottava, että odotusaikaa laskettaessa otetaan huomioon se aika, jonka työsuhde on jatkunut ennen asepalvelusta ja sen jälkeen, mutta aika, jonka työntekijä on suorittamassa asevelvollisuuttaan vakinaisessa palveluksessa, jätetään kokonaan huomioon ottamatta.

Luottamusmiehen eläkkeen perusteena oleva palkka

Eläketurvakeskukselta on tiedusteltu, miten on laskettava sellaisen luottamusmiehen eläkkeen perusteena oleva palkka, joka hoitaa tätä tehtävää varsinaisen työnsä ohella. Tätä kysymystä selvitettäessä on otettava huomioon, että Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton 15.5.1946 solmiman yleissopimuksen 4. kohdan mukaan luottamusmiehen tästä tehtävästään saama palkkio työnantajalta on tarkoitettu korvaukseksi siitä ansiosta, jonka luottamusmies menettää toimissaan tässä tehtävässä. Palkkiolla on ylityökorvauksen luonne, ja täytynee katsoa, että siihen on sovellettava ylityökorvausta koskevia säännöksiä. Näin ollen tällaisen luottamusmiehen tästä tehtävästään saamaa palkkiota ei ole otettava huomioon TEL 7 §:ssä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa. Sama koskee myös tehtävää sivutoimenaan hoitavaa pääluottamusmiestä. Jos sitä vastoin on kysymys luottamusmiehestä, joka hoitaa tätä tehtävää päätoimenaan, on hänen palkkaansa kokonaisuudessaan pidettävä eläkkeen perusteena olevana palkkana.

ETK:N HORISONTISTA

+

Vanhojen eläkejärjestelyjen, ennen TEL:n voimaantuloa voimassa olleiden eläkevakuutusten, -säätiöiden ja -kassojen, mukauttaminen TEL:n luomiin olosuhteisiin on varsin monitahoinen ongelma. Sosiaaliministeriö on 16.11.62 antanut eläkelaitoksille asiaa koskevat ohjeet ja suositukset. Nämä käsittelevät entisten sääntöjen ja vakuutus sopimusten muuttamista sekä entiseen eläkejärjestelmään kertyneiden varojen käyttöä.

Sääntöjen muuttaminen voi tapahtua vaiheittain. Kiireellisimpänä on pidettävä lakisääteisen eläketurvan toteuttamista. Myöhemmin voidaan sitten suorittaa kokonaiseläketurvan tarkistus. Työntekijäin maksuosuuksien tarkistus on syytä suorittaa takautuvasti 1.7.62 lähtien. Varojen käyttöä koskevissa ohjeissa määritellään se enimmäismäärä, joka entisen eläkejärjestelmän varoista voidaan siirtää työeläkelakien mukaisen eläketurvan kustantamiseen. Ohjeet ovat saatavissa sosiaaliministeriön vakuutusosastolta, Bulevardi 28, Helsinki.

+

Sosiaaliministeriö on 19.11.62 antanut uudet ohjeet eläkevastuun laskemiseksi sellaista eläkesäätiötä tahi eläkesäätiön osastoa varten, joka ei myönnä TEL:n mukaisia etuja. TEL:n mukaisia etuja myöntävän säätiön vastuunlaskentaohjeet on sosiaaliministeriö antanut jo 14.9.62.

+

Luottovakuutuksen kehittämistä on valmisteltu kahdella linjalla. Työeläkekassoja varten on suunniteltu sijoitusluottovakuutusta, joka vastaisi lainan pääoman lisäksi myös sen indeksikorotuksista sekä sille laskettavasta, vakuusteknillisen laskuperustekorona ylittävästä koron osasta. Viimeksi mainittu vastuun laajennus voinee myös tulla kysymykseen muidenkin eläkelaitosten antamien sijoituslainojen kohdalla. Laajennuksia varten tarvittavat täydennykset luottovakuutuksen perusteisiin on tarkoitus käsitellä jou-

lukuun alkupuolella pidettävässä edustajiston kokouksessa. - Toiseksi on ollut valmisteltavana takaisinlainaustilin luottovakuutus, joka sekkin saataneen käyttöön vielä tämän vuoden puolella.

+

Luottovakuutuksien voidaan todeta, kuten odotettavissa olikin, voimakkaasti lisääntyneen nimenomaan takaisinlainauksen kohdalla. Kaikkiaan oli lainojen vakuudeksi myönnettyjä luottovakuutuksia 20.11.1962 voimassa 127, vastaten yhteensä 452 milj. markan vastuusummaa. Eläkevakuutukseen liit- tyvä taannehtivan eläkevastuun luottovakuutus vastasi kulumassa olevan va- kuutuskauden ensimmäisen vuosineljänneksen ajalta yhteensä 435 milj. markan eläkevakuutusmaksuja. Eläkesäätiöiden mukauttaminen TEL:n mu- kaiseksi on vasta pääsemässä vauhtiin. Vain 13 eläkesäätiöllä oli yllämai- nittuna päivänä vastuvajauksen luottovakuutus voimassa, ja näissäkin on useimmissa TEL:n mukainen eläkevastuu täysin katettu.

+

Työeläkejärjestelmän käytännöllisessä toteuttamisessa päästiin marras- kuun 30. päivänä vaiheeseen, joka koskettaa jokaista työeläkelakien piiriin kuuluvaa eläkevakuutettua sangen konkreettisesti. Kuten julkisuudessa on kerrottu, postitettiin Eläketurvakeskuksesta mainittuna päivänä ensimmäi- set työeläkekortit vastaanottajilleen. Käytännölliset syyt vaikuttivat, että kaikki nämä kortinsaajat kuuluvat LEL:n piiriin. Tapahtuman johdosta jär- jestetyssä tiedotustilaisuudessa julkinen sana oli kiinnostunut myös kuule- maan, ketkä olivat ne ensimmäinen mies ja nainen, jotka tässä ensimmäi- sessä lähetyksessä saivat työeläkekorttinsa. Oy Tietokonepalvelu Ab:n an- taman tiedon mukaan valmistuivat tietokoneesta ensimmäisinä seuraavat kortit: Sivunen, Matti Kalervo, n:o 220134-0092, kotikunta, Petäjävesi, kortin postiosoite sama, ja Heikkinen, Reeta Valpuri, n:o 270202-002L, Pal- tamo, osoite Kajaani. Sivusesta oli LEL-eläkevakuutusmaksu suoritettu Rakennusalan, Heikkisestä Metsäalan työeläkekassalle.

+

ELÄKESÄÄTIÖIDEN JA ELÄKEKASSOJEN LUOTTOVAKUUTUKSET

Työntekijäin eläkelain 13 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus luottovakuutuksen ottamisesta eläkesäätiöiden ja eläkekassojen sijoituksille ja saamisille on Eläketurvakeskuksen luottovakuutusjärjestelmässä toteutettu siten, että luottovakuutus otetaan erikseen näiden eläkelaitosten TEL:n mukaiseen toimintaan liittyvistä varoista myönnettyille lainoille ja erikseen eläkelaitoksen muille TEL:n mukaiseen toimintaan liittyville varoille. Työnantajalle takaisin lainatuille varoille otetaan sijoitusluottovakuutus n:o 6 tai valmisteilla oleva takaisinlainaustilin sijoitusluottovakuutus n:o 5 sekä muille lainoille sijoitusluottovakuutus n:o 7. Eläkelaitoksen muiden varojen vakuudeksi otetaan jatkuvasti voimassa pysyvä sijoitusluottovakuutus n:o 8. Viimeksimainittu on saatettava voimaan, vaikka eläkelaitoksen kaikki varat olisivatkin lainattuina TEL:n mukaisen toiminnan alkaessa, mutta tällöin ja myös, jos varat on sijoitettu siten kuin vakuutusmaksurahaston katteesta on säädetty, vakuutusmaksu on nolla.

Eläkesäätiön vastuuvajauksen vakuudeksi otettava luottovakuutus, maksuluottovakuutus n:o 1 tai 2, on myös jatkuvasti voimassa pysyvä ja se on myös järjestettävä, vaikka vastuuvajausta ei TEL:n mukaisen toiminnan alkaessa olisikaan. Vakuutusmaksua siitä ei kuitenkaan peritä, jos vastuuvajausta ei esiinny.

Eläkekassoilla ei yleensä eläkesäätiön vastuuvajauksen luottovakuutusta vastaava maksuluottovakuutus tule lainkaan kysymykseen. Sen sijaan niiden tulee, niinkuin vakuutusyhtiöidenkin, ottaa maksuluottovakuutus n:o 4 eli n. s. taannehtivan eläkevastuun luottovakuutus. Tällä turvataan se osa eläkekassan eläkevastuusta, joka perustuu palvelusaikaan ennen TEL:n voimaantuloa, siksi kunnes se on tullut vakuutusmaksuilla täysin katetuksi. Lisäksi tämän vakuutuksen yhteydessä hoidetaan luottovakuutuksen vastattavaksi TEL:n 19 §:n nojalla tulevat perimättä jääneet eläkevakuutusmaksut. Käytännöllisistä syistä on Eläketurvakeskuksen vastuu pientyönantajien kohdalla rajoitettu kuitenkin vain viimeksimainittuun ja järjestetty varsinainen taannehtiva vastuu hoidettavaksi eläkelaitosten keskeisen poolin välityksellä, jolle myös on ohjattu vastaava osa laskuperusteiden mukaisesta luotto-

vakuutusmaksusta.

Sosiaaliministeriön heinäkuun 25 päivänä 1962 antaman yleiskirjeen mukaan yllämainitut luottovakuutukset on järjestettävä ennen kuin eläkelaitos hyväksytään TEL:n mukaiseksi.

AM

UUDET YLEISKIRJEET

25.10.1962 toimitettiin yleiskirje n:o 12/62 työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkesäätiöille ja -kassoille. Tämä yleiskirje sisältää ohjeet eläkejärjestelyilmoituksista, jotka eläkelaitos TEA 3 §:n 2 momentin mukaisesti on velvollinen Eläketurvakeskukselle toimittamaan.

1.11.1962 julkaistussa yleiskirjeessä n:o 13/62, joka on osoitettu työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, käsitellään TEL 6 § 3 momentin soveltamista. Mainittu lainkohta sisältää säännökset työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevan palvelusajan laskemisesta kahdessa tapauksessa: 1. kun sairaus, vika tai vamma on saatu työsuhteen kestäessä, ja 2. kun työntekijä myöhemmin uudelleen tulee työkyvyttömäksi saman sairauden, vian tai vamman johdosta, jonka perusteella hän aikaisemmin on saanut työkyvyttömyyseläkettä.

Täydennystä ja korjausta eläkejärjestelykortin täyttämishojeisiin koskee yleiskirje n:o 14/62, joka toimitettiin TEL-eläkelaitoksille 16.11.1962. Eläkejärjestelykortin täyttämishojeet on annettu eläkevakuutusyhtiöille yleiskirjeessä n:o 5/62 ja eläkesäätiöille ja -kassoille yleiskirjeessä n:o 12/62.

Eläkekassoille ja -säätiöille 22.11.1962 lähetetty yleiskirje n:o 15/62 koskee tietojen toimittamista Eläketurvakeskukselle TEL:n toimeenpanon edistymisestä. Eläkevakuutusyhtiöiltä on pyydetty vastaavia tietoja yleiskirjeessä n:o 8/62.

Yleiskirje n:o 16/62, joka 23.11.1962 lähetettiin eläkesäätiöille, koskee ennakkomaksua Eläketurvakeskuksen kustannusten korvaamiseksi. Samaa

asiaa koskeva yleiskirje (n:o 11/62) on jo aikaisemmin lähetetty muille eläkelaitoksille.

Yleiskirjeessä n:o 17/62 selvitetään eläketurvajärjestelyä työnantajan lopettaessa toimintansa, sekä eläkkeen hakemiseen liittyviä seikkoja. Tämä yleiskirje toimitettiin TEL-eläkelaitoksille 30.11.1962.

AIHEETTOMASTI SUORITETTUJEN LEL-ELÄKEVAKUUTUSMAKSUJEN PALAUTUS

Eräissä tapauksissa työnantajat ovat maksaneet puutteellisten tietojen tai väärinkäsitysten vuoksi LEL-vakuutusmaksuja työeläkekassoille sellaisista työsuhteista, jotka eivät kuulu lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain piiriin. Aiheettomasti suoritettut maksut palautetaan hakemuksesta työnantajalle.

Asianomaiselle työeläkekassalle tai työeläkekassojen keskustoimistolle osoitetusta hakemuksesta tulee selvittää

- työnantajan nimi
- rahalaitos, minne maksu on suoritettu
- maksun määrä
- maksun suorituspäivä
- yksityiskohtainen selvitys siitä, millä perusteella eläkemaksujen palautusta pyydetään.

Jos maksetusta määrästä anotaan palautettavaksi vain osa, on anomuksessa mainittava lisäksi niiden työntekijöiden nimet ja palkkamäärät, joiden kohdalta palautusta haetaan. Samalla on mainittava näiden työntekijöiden suorittaman työn laatu ja työeläkekortin numero, mikäli se on tiedossa.

Työeläkekassat palauttavat aiheettomasti suoritettut maksut heti tutkittuaan asian. Mikäli työeläkekassa katsoo hakemuksen aiheettomaksi, ilmoitetaan siitä työnantajalle. Tarvittaessa pyydetään työnantajalta myös lisäselvityksiä.

Tapauksissa, joissa LEL:n piiriin kuuluvista työntekijöistä on suoritettu

eläkevakuutusmaksuja TEL-vakuutuslaitoksille, on vakuutuslaitoksen kanssa tehty sopimus purettava. Kyseisten työntekijöiden eläketurva on järjestettävä välittömästi suorittamalla eläkemaksut takautuvasti lain voimaan tulosta 1.7.1962 lähtien asianomaiselle työeläkekassalle.

TOIMITUSJOHTAJAN ASEMA TEL:N KANNALTA

Toimitusjohtajan kuuluminen TEL:ssa säädetyn pakollisen eläketurvan piiriin on ollut Eläketurvakeskuksen asettaman työryhmän selvitettävänä. Kysymys tuli ajankohtaiseksi sen vuoksi, että korkein oikeus oli 13.4.1962 annetulla päätöksellä evännyt erään toimitusjohtajan hakemuksen tapaturmakorvauksen saamiseksi sillä perusteella, ettei tämän ollut katsottava tulleen tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisesti vapaaehtoisesti vakuutetuksi sekä sillä vakuutusosoikeuden päätöksessä mainitulla perusteella, ettei tämä henkilö yhtiön toimitusjohtajana ja sen hallituksen jäsenenä ollut tapaturmavakuutuslain 1 §:ssä tarkoitettu, yhtiön johdon ja valvonnan alainen työntekijä. Perusteluissa ei kiinnitetty huomiota osakeomistukseen. Päätöksen selostusosasta ilmenee, että kysymyksessä oleva henkilö omisti yhtiön 600 osakkeesta 248.

Työryhmä on päätenyt siihen tulokseen, että myös toimitusjohtaja-asemassa olevan henkilön on katsottava olevan TEL:ssa tarkoitettussa työsuhteessa ja kuuluvan laissa säädetyn pakollisen eläketurvan piiriin, mikäli työsuhteen yleiset tunnusmerkit on täytetty. Mitä erityisesti tulee kysymykseen, onko toimitusjohtaja tehtävänsä suorittaessaan työnantajan johdon ja valvonnan alainen, työryhmä katsoo, ettei se seikka, että hän on toimitusjohtaja ja ehkä myös hallituksen jäsen, sinänsä estä tämän tunnusmerkin olemassaoloa. Jos kuitenkin toimitusjohtajalla joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa on ehdoton määräämisvalta yrityksen johtoelimessä, hän ei ole työnantajan johdon ja valvonnan alainen. Eläketurvakeskuksen hallitus on hyväksynyt tämän kannan. Tarkoituksena on esittää TEL:iin otettavaksi tätä asiaa koskeva selventävä säännös.

DE FÖRSTA ARBETSPENSIONSKORTEN

Ungefär samtidigt som detta blad kommer ut distribueras de första arbetspensionskorterna till mottagarna. Det nya pensionssystemets mest synliga, för arbetstagarna personligen viktigaste och för oantastbarhetsprincipens genomförande nödvändiga identifieringsmedlet börjar sålunda spridas bland de inom systemet försäkrade som ett bevis på, att registreringen av pensionsförmånerna begynt. Sedan verksamheten kommit i full gång färdigställer Oy Tietokonepalvelu Ab c. tiotusen kort om dagen. De postas direkt till den av arbetstagaren uppgivna adressen.

Alla de pensionsförsäkrade, som i nära framtid får sina kort är arbetstagare i kortvarigt arbetsförhållande. Beträffande dem trädde ju lagen med alla dess förpliktelser i kraft omedelbart utan någon med arbetsförhållandets längd eller arbetsgivarens anordningar förbunden frist. Med hänsyn till arbetsförhållandets natur är det viktigt, att dessa arbetspensionskort fås frambefordrade till mottagarna så snabbt som möjligt, emedan många av dem är desto svårare att nå, ju längre tid som förflyter mellan erläggandet av den första försäkringspremien för dem och kortets färdigställande. Antalet arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden är dessutom avsevärt mindre än antalet arbetstagare i långvariga arbetsförhållanden. Att utdelningen av arbetspensionskorterna börjar med KAPL-arbetstagarna är således helt och hållet motiverat av praktiska skäl.

Sedan arbetspensionskorterna för i sommarperiodens arbetsförhållanden försäkrade arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden behandlats, börjar datamaskinerna färdigställa motsvarande kort för APL-arbetstagare. För verkställigheten av APL har Pensionsskyddscentralen tillsvi vidare till sitt förfogande endast uppgifter om pensionsförsäkringsbolagens verksamhet. Dessa bolags försäkringsbestånd omfattade emellertid redan i slutet av senaste oktober månad flere arbetstagare än det uppskattade totalantalet KAPL-arbetstagare. De färskaste uppgifterna om pensionsförsäkringsbolagens verksamhet ingår på annan plats i detta nummer. Det är således ingalunda någon "brist på arbete", som skulle hindrat att sätta i gång fär-

digställandet av arbetspensionskortet för APL-arbetstagarna. Tillika kan konstateras, att arbetsgivarna med prisvärd snabbhet sökt anordna pensionskydd för sina arbetstagare utan att uppskjuta sitt avgörande längre tid än nödvändigt.

Vetskapen om att utdelningen av arbetspensionskort begynt torde föranleda väntan och väcka intresse bland alla dem, som hör till lagarnas krets, ehuru det redan torde vara allmänt känt, att avsaknad av kort ej medför något men för dem, beträffande vilka försäkringsfallet inträffar redan innan kortet kommer fram. För arbetstagarna i kortvarigt arbetsförhållande kan väntan sålunda ej mera bli lång. Inom APL:s krets åter beror saken främst av den snabbhet, med vilken arbetsgivaren får sin pensionsanordning avgjord. De APL-arbetstagare, vars arbetsgivare redan ordnat saken, får sina kort under de första månaderna av år 1963. Den härefter jämnt fortgående och allt snabbare utdelningen av arbetspensionskortet innebär även en lättnad för arbetsgivaren, emedan han nu kan börja använda arbetstagarens arbetspensionsnummer utan att i anmälningarna rörande en arbetstagare behöver anteckna så mycket uppgifter som hittills.

Arbetspensionskortens största betydelse ligger naturligtvis däri, att de säkrar och underlättar identifieringen av de försäkrade, särskilt av dem, som är i kortvarigt arbetsförhållande. Förutsättning för en tillförlitlig identifiering är dock, förutom utfärdandet av arbetspensionskort, att de tilldelade korten bevaras och eventuellt i dem förekommande fel rättas.

OM ANSKAFFANDE AV BLANKETTER

Beträffande de för verkställigheten av arbetspensionslagarna erforderliga blanketterna ingår uttryckliga stadganden i förordningen om pension för arbetstagare (APF) och i förordningen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPF). Förutom de i dessa stadganden avsedda

blanketterna har det visat sig nödvändigt att ta i bruk talrika andra blanketter. Så vitt en blankett skall vara fastställd (t. ex. APF 11 och 16 §§ samt KAPF 3 och 11 §§) eller enhetlighet skall förutsättas i dess sakliga innehåll eller formella uppställning, ankommer saken på Pensionsskyddscentralen.

Vidkommande det sakliga innehållets bundenhet har man på grund av ovan nämnda stadganden och särskilt ändamålet med användningen stannat för tre blankettyper:

1. de till innehållet bestämda
2. de till innehållet delvis bestämda
3. de, vars innehåll fritt kan bestämmas.

De till första gruppen hörande blanketterna är för det mesta bestämda även till sin formella uppställning, likaså blanketterna i andra gruppen till de delar för vilka även innehållet är bestämt. Beträffande de blanketter, vars innehåll fritt kan bestämmas, finnes i allmänhet ej begränsningar av den formella uppställningen.

Anskaffandet och bekostandet av blanketterna kan ske genom Pensionsskyddscentralens eller genom vederbörande pensionsanstalts försorg. Det finns blanketter,

1. som Pensionskyddscentralen bekostar och enligt beställning tillsänder pensionsanstalterna,
2. vilkas innehåll och form helt eller delvis fastställts av Pensionskyddscentralen, medan envar pensionsanstalt är skyldig att själv draga försorg om anskaffningen,
3. vars innehåll och anskaffning helt bestämmas av pensionsanstalterna.

För tryckningen av blanketter, som är helt eller delvis bestämda till sitt innehåll och sin formella uppställning förutsättes, att pensionsanstalterna utverkar Pensionskyddscentralens godkännande.

Pensionskyddscentralen har hittills fastställt ett antal blanketter, som är till innehåll och form bestämda. För dem har redogjorts i cirkulär till pensionsanstalterna. Till cirkulären har nästan utan undantag fogats ett

mallexemplar av vederbörande blankett och i de flesta fall även anvisningar för ifyllandet. Även anskaffningssättet är angivet eller, om så ej är fallet, levererar Pensionsskyddscentralen blanketten på begäran.

OM IFYLLANDE AV KREDITFÖRSÄKRINGSANSÖKNINGAR

Kreditförsäkringsavdelningen finner det nödigt påpeka några omständigheter beträffande kreditförsäkringspremierna och ifyllandet av ansökningarna. I de fall, där försäkringstagarens eget kapital är relativt litet i jämförelse med det främmande kapitalet och där försäkringspremien på grund härav blir hög, är det skäl för pensionsanstalterna att på förhand föreslå ställande av motsäkerheter, emedan den årliga försäkringspremien därigenom kan nedbringas eller t. o. m. en premiefri försäkring fås till stånd. Frågorna i ansökningen borde besvaras fullständigt, bl. a. beträffande beskattningsvärdet av aktiebolags aktier, vilket värde ibland ej uppgivits; likaså borde efter senaste bokslutet eventuellt vidtagen höjning av aktiekapitalet utredas. Även beträffande andra företagare än de, som är verksamma i aktiebolagets form, är det av vikt att utreda de skattefria tillgångarnas belopp och beskaffenhet. I byggnadsaffärers balanser möjligen förekommande förskottsbetalningar och ej avslutade arbeten borde uppgivas som särskilda summor. I fråga om insändandet av handlingar visar den hittillsvarande erfarenheten, att försäkringstagarnas kreditförsäkringsansökningar insändes genom pensionsanstalterna och att i motsvarighet därtill försäkringsbrevens jämte bilagor tillställas försäkringstagarna genom pensionsanstalterna. På detta sätt kan pensionsanstalterna bistå försäkringstagarna vid ifyllandet av ansökningarna och jämväl sedan försäkringsbrevens utskrivits utan dröjsmål ordna de med försäkringarna sammanhängande låneärendena.

ARBETSPENSIONSLAGARNAS PERSONKRETS OCH DE GENOMFÖRDA
PENSIONSANORDNINGARNA

APL:s och KAPL:s personkrets

Om antalet av de till APL:s och KAPL:s krets hörande personerna står ännu icke av systemet självt samlade tal att få, utan man måste hålla sig till uppgifter, som kan fås på annat sätt. Nedan framställs en sådan uppskattning, vars utgångspunkt är arbetskraftsundersökningens tal beträffande den sysselsatta arbetskraften i april 1962 (Statistiska översikter 10/62, tabell 38). Emedan den sysselsatta arbetskraften ingalunda i sin helhet hör till APL:s eller KAPL:s krets, har av följande tabell framgående avdrag gjorts:

Sysselsatt arbetskraft arbetstagare och funktionärer	1. 420. 000
Statens, kommunernas o. a. d. tjänsteinnehavare och lång- variga arbetstagare	- 240. 000
Personer, som på grund av ålders- och tjänstetidsbegränsningar stannar utanför lagarna	<u>- 140. 000</u>
Till APL:s och KAPL:s krets hörande	c. 1. 040. 000
=====	

Avdragen har gjorts med tillhjälp av tal, som erhållits ur olika källor. För jämförelsens skull må konstateras, att olycksfallsförsäkringsstatistiken för år 1961 slutar på 1. 170. 000 årsarbetstagare. Vid jämförelse av talen bör hållas i minnet, att de nya arbetspensionslagarnas och olycksfallsförsäkringslagens personkretsar icke sammanfaller, även om de till sina huvuddelar täcker varandra.

Att särskilja APL och KAPL från varandra är synnerligen svårt. På känn kunde följande medeluppskattning framställas:

APL:s krets	KAPL:s krets	Sammanlagt
c. 790. 000	c. 250. 000	c. 1. 040. 000
=====		

Det må betonas, att samtliga tal är approximativa, men dock torde vara av

riktig storleksklass.

De genomförda APL-pensionsanordningarna

Pensionsskyddscentralen har av pensionsförsäkringsbolagen månatligen erhållit uppgifter om deras APL-försäkringsbestånd. Enligt senast inkomna uppgifter var:

Pensionsförsäkringsbolagens APL-försäkringsbestånd den 31.10.1962

Arbetsgivarnas antal	Arbetstagarnas antal	Lönernas summa milj. mk/år
50.779	493.500	229.033
=====		

Talen hänför sig till minimiskyddet. Den 31.10.1962 fanns det ännu inga registrerade tilläggsförmånsförsäkringar. Om man i enlighet med ovanstående uppskattar APL-arbetstagarnas totalantal till 790.000, har således av dessa redan omkring två tredjedelar inträtt i försäkringen.

Registreringen av de med APL överensstämmande nya pensionskassorna och stiftelserna samt ändringen av hittillsvarande stiftelsers och kassors stadgar så, att de överensstämmer med APL, har ej ännu tagit fart. Intill den 31.10.1962 hade såsom överensstämmande med APL registrerats endast 5 pensionsstiftelser och 1 pensionskassa. I socialministeriet och i Pensionsskyddscentralen väntar dessutom några tiotal stiftelser och kassor på fastställelse av stadgar och på registrering.

KAPL-redovisningarna

Till arbetspensionskassorna har då detta skrives inkommit månatliga försäkringspremieredovisningar för tre månader, juli, augusti och september. Redovisningarnas införande i arbetstagarregistret och levererandet av arbetspensionskortet har just börjat. Varje redovisning har enligt uppskattning innefattat c. 200.000 arbetstagare.

ANORDNANDE AV PENSIONSSKYDD ENLIGT APL
DÅ ARBETSGIVAREN UPPHÖR MED SIN VERKSAMHET
UNDER ÖVERGÅNGSPERIODEN

APL medger arbetsgivare en tid om två år, under vilken han skall anordna pensionskydd i enlighet med APL för sina arbetstagare. Det förekommer, att en arbetsgivare upphör med sin verksamhet innan det i lagen avsedda pensionskyddet blivit anordnat. Med en sådan situation sammanhängande frågor har utretts av en arbetsgrupp, som tillsatts av Pensionskyddscentralen. Denna arbetsgrupp har uppgjort en promemoria, som torde publiceras i en nära framtid. Ett kort sammandrag av promemorian följer nedan.

Har en arbetsgivare råkat i konkurs innan i APL stadgat pensionskydd blivit anordnat, bevakar Pensionskyddscentralen i konkursen den villkorliga fordran den skulle ha enligt APL 15 §, i händelse för arbetstagarna icke efter övergångsperiodens slut anordnats pensionskydd i enlighet med APL. Beloppet av den fordran, som skall bevakas, är detsamma som dubbla beloppet av den med beräkningsgrunderna överensstämmande försäkringspremien, varvid i premien för arbetsgivarens del även innefattas den premie, som skall uppbäras för retroaktivt pensionsansvar, högst 10 % av arbetstagarnas löner under år 1961. Konkursförvaltningen kan draga försorg om anordnande av ifrågavarande pensionskydd, varvid den av Pensionskyddscentralen bevakade fordringen bortfaller. Även i detta fall uppbäres från stor arbetsgivaren genast premie även för retroaktivt pensionskydd, men premien uppbäres då icke till dubbelt belopp. Emedan av småarbetsgivare ej uppbäres särskild premie för retroaktivt pensionskydd, är försäkringen premiefri, såvida sådan arbetsgivare ej haft APL underkastade arbetstagare efter den 1.7.1962. Arbetsgivare betraktas som storarbetsgivare ifall antalet av hans arbetstagare den 1.7.1962 eller vid den senare tidpunkt, då han begynte sin verksamhet, utgjorde minst 20.

Då en arbetsgivare under övergångsperioden upphör med sin verksamhet utan att göra konkurs, bör man skilja mellan de fall, där arbetsgivaren är en juridisk person, och de fall, där det är fråga om en fysisk person.

I allmänhet bör en juridisk persons, t. ex. ett aktiebolags, skulder betalas före upphörandet. Som gäld bör härvid betraktas även de kostnader anordnande av obligatoriskt pensionsskydd medför. Då fysisk person upphör att verka som arbetsgivare, kvarstår en skyldighet för honom att under övergångsperioden anordna obligatoriskt pensionsskydd för sina forna arbetstagare.

TOLKNINGSFRÅGOR

Arbetsförhållandets fortbestånd vid skifte av arbetsgivare

Pensionsskyddscentralens tolkningsgrupp har gett utlåtande rörande arbetsförhållandets fortbestånd då ett företag övergår till annan arbetsgivare. Tolkningsgruppen anser, att om en arbetstagare, som icke blivit uppsagd, fortsätter sitt arbete i den nya arbetsgivarens tjänst, kan han i allmänhet anses ha gett sitt samtycke till, att den nya arbetsgivaren inträtt som part i arbetsavtalet i stället för den tidigare arbetsgivaren. I varje enskilt fall bör likväl skilt avgöras, huruvida fråga är om ett nytt arbetsförhållande eller om en fortsättning av det tidigare arbetsförhållandet. Ett tecken på, att arbetsförhållandet brutits, är erläggande av slutlikvid och däri inbegripen semesterersättning.

Den pensionsgrundande lönen då övertidsarbete ersatts med fritid

Tolkningsgruppen anser, att då övertidsarbete ersatts med motsvarande fritid, skall som ersättning given fridag icke beaktas som frånvarodag och den inkomst, som erhållits av övertidsarbetet, inbegripas i den regelbundna arbetsinkomsten.

Lön för söndagsarbete

För söndagsarbete erlagd lön, däri ingående förhöjning medräknad, skall enligt tolkningsgruppens utlåtande räknas som pensionsgrundande lön, då söndagsarbetet utföres inom gränserna för den i arbetsavtalet nämnda regelbundna arbetstiden eller, därest om arbetstiden icke särskilt avtalats, inom lagstadgade gränser för regelbunden arbetstid.

Beräkning av väntetid då arbetstagaren avtjänar sin värnplikt

Då en arbetstagare börjat avtjäna värnplikt i aktiv tjänst, innan arbetsförhållandet oavbrutet fortgått i sex månaders tid, skall enligt tolkningsgruppens utlåtande tjänstgöringstiden före och efter värnpliktens avtjänande beaktas vid beräkningen av den i 1 § 1 mom. APL avsedda väntetiden, men däremot icke den tid, under vilken arbetstagaren avtjänat sin värnplikt.

Förtroendemans pensionsgrundande lön

Då en förtroendeman sköter uppgiften vid sidan av sitt egentliga arbete, skall det arvode han uppbär för förtroendemannauppdraget icke medräknas vid beräkningen av hans pensionsgrundande lön.

PENSIONSSTIFTELSESNAS OCH PENSIONS KASSORNAS

KREDITFÖRSÄKRINGAR

Till säkerhet för lån, som beviljats ur de till pensionsstiftelsernas och pensionskassornas APL-verksamhet hörande medlen bör tagas placeringskreditförsäkring nr 6 eller 7 eller under förberedelse varande kreditförsäkring nr 5 å återlåningskonto samt till säkerhet för andra placeringar och fordringar s.k. placeringskreditförsäkring för realegendom nr 8, som

kontinuerligt skall hållas gällande. Till säkerhet för pensionsstiftelsernas ansvarsbrist bör även tagas premiekreditförsäkring nr 1 eller 2, vilken likaså skall kontinuerligt hållas gällande. Pensionskassorna skall i stället för sistnämnda taga premiekreditförsäkring nr 4.

VERKSTÄLLANDE DIREKTÖRENS STÄLLNING ENLIGT APL

En arbetsgrupp inom Pensionsskyddscentralen har granskat frågan om verkställande direktörens hörande till det obligatoriska pensionskyddet enligt APL. Arbetsgruppen anser, att såvida en verkställande direktör icke antingen ensam eller tillsammans med sina familjemedlemmar har absolut bestämmanderätt i företagets ledande organ, skall han anses utföra sitt arbete under arbetsgivarens ledning och uppsikt och sålunda, därest övriga för ett arbetsförhållande erforderliga kännetecken föreligger, stå i sådant arbetsförhållande, som avses i APL. Pensionsskyddscentralens styrelse har godkänt denna ståndpunkt. Det är meningen, att föreslå ett förtydligande stadgande härom i APL.